

حقوق اساسی تطبیقی

دفتر اول: قانون اساسی

(در پرتو حقوق اساسی فرانسه)

پروفسور میشل وریو

اساد دانشگاه پاریس یک پانتئون-سوربن
و رییس مرکز تحقیقات حقوق اساسی دانشکده حقوق سوربن

ترجمه و تحقیق:

دکتر سیمینانی والی زاده

دکترای حقوق عمومی از دانشگاه
پاریس یک پانتئون-سوربن، مدرس دانشگاه

مجمع علمی و فرهنگی مجد

سرشناسه : وریو، میشل، ۱۹۵۰ - م.
Verpeaux, Michel
عنوان و نام پدیدآور : حقوق اساسی تطبیقی / نویسنده میشل وریو؛ ترجمه و تحقیق سعید خانی‌والی‌زاده.
مشخصات نشر : تهران: مجد، ۱۳۹۶ -
مشخصات ظاهری : ج.
شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۱۹۳-۸۸۵-۶
وضعیت فهرست نویسی : فیبا
یادداشت : عنوان اصلی: La Constitution, c2016.
مندرجات : دفتر اول. قانون اساسی (در پرتو حقوق اساسی فرانسه).
موضوع : حقوق اساسی -- مطالعات تطبیقی
موضوع : Constitutional law -- Comparative studies
موضوع : حقوق تطبیقی
رصوه : Comparative law
شماره افزوده : خانی‌والی‌زاده، سعید، مترجم
رده بندی کنگ : ۱۳۹۰ ج ۴/۳۱۶۵ k
رده بندی دی‌بی : ۳۴۲
شماره کتابشناسی ملی : ۵۰۳۸۳۰

هرگونه تکثیر کامل یا قسمتی از کتاب بدون اجازه پدیدآورنده، یا ناشر خلاف قانون، شرع و اخلاق است.
موارد تخطف را دفتر مجدی «مجد» گزارش فرماید.

حقوق اساسی تطبیقی (دفتر اول: انون اساسی «در پرتو حقوق اساسی فرانسه»)

نویسنده: پروفسور میشل وریو

ترجمه و تحقیق: دکتر سعید خانی‌والی‌زاده

انتشارات مجد

چاپ اول: اسفند ۱۳۹۶ تعداد: ۵۰۰ نسخه

حق چاپ محفوظ و منحصر «مجد» است

دفتر مرکزی مجد:

تهران، میدان انقلاب، تقاطع خیابان منیری جاوید و شهدای ژاندارمری، پلاک ۵۹، طبقه پنجم

تلفن و دورنگار: ۶۶۴۹۵۰۳۴ - ۶۶۴۱۲۰۷۸ - ۶۶۴۶۳۳۸۶

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۹۳-۸۸۵-۶

ISBN: 978-600-193-885-6

شعبه فروردین: خیابان ۱۲ فروردین، مقابل تعزیرات، پلاک ۲۸۳، طبقه دوم تلفن: ۶۶۴۹۰۹۹۸

شعبه اردیبهشت: خیابان منیری جاوید (اردیبهشت)، تقاطع شهدای ژاندارمری، پلاک ۵۹ تلفن: ۶۶۴۸۷۸۷۴

www.majdlaw.com

E-mail: info@majdlaw.com

کانال رسمی انتشارات مجد در تلگرام: @majdlaw

فهرست مطالب

۹	مقدمه ی مترجم
۱۱	سرآغاز
۱۷	بخش اول: سند نوشته ی قانون اساسی
۱۸	فصل اول: ایجاد قوانین اساسی
۲۰	گفتار اول: شیوه ی ایجاد مستبدانه
۲۱	گفتار دوم: شیوه ی ایجاد دموکراتیک
۲۲	بند اول: تصویب قانون اساسی بوسیله ی همه پرسی
۲۳	بند دوم: انتخاب یک مجلس مؤسس
۲۵	بند سوم: اجتماع مجلس و همه پرسی
۲۶	بند چهارم: سازش نکرده ی قانون اساسی
۲۷	فصل دوم: بازنگری قوانین اساسی
۲۸	گفتار اول: قوانین اساسی نرم و قوانین اساسی سخت
۳۰	گفتار دوم: قوه مؤسس اصلی و قوه مؤسس جانبی
۳۱	بند اول: شرایط آیینی
۳۱	الف. مرجع صالح برای ابتکار بازنگری
۳۲	ب. تنوع مرجع صالح برای اقدام به بازنگری
۳۳	بند دوم: محدودیت‌های وارده بر بازنگری
۳۳	الف. محدودیت‌های مربوط به اوضاع و احوال
۳۴	ب. محدودیت‌های مادی
۳۷	ج. بازنگری و ایجاد قانون اساسی جدید
۴۲	فصل سوم: بازنگری‌های متن قانون اساسی فرانسه
۴۲	گفتار اول: آیین‌های بازنگری قانون اساسی ۱۹۵۸
۴۳	بند اول: آیین‌های بازنگری پیش بینی شده در ماده ۸۹
۴۴	الف. ابتکار قانون اصلاح قانون اساسی
۴۴	ب. بحث و رای گیری قانون اصلاح قانون اساسی
۴۵	ج. مقام انتخاب کننده ی آیین
۴۷	د. تصویب قانون اصلاح قانون اساسی توسط کنگره و یا توسط همه پرسی
۴۸	بند دوم: استفاده ی بحث برانگیز از ماده ۱۱ برای بازنگری قانون اساسی
۵۱	گفتار دوم: بازنگری‌های قانون اساسی ۱۹۵۸: بیان به روز شده

۵۵	بخش دوم: برتری قانون اساسی
۵۷	فصل اول: تقدم قانون اساسی
۵۷	گفتار اول: قانون اساسی، هنجار برتر
۵۸	بند اول: سلسله مراتب هنجارها
۶۱	بند دوم: قانون اساسی، هنجاری که سایر هنجارها را سازماندهی می‌کند.
۶۳	گفتار دوم: قانون اساسی و نظم حقوقی بین‌المللی
۶۳	بند اول: معاهده، هنجار مادون قانون اساسی
۶۳	الف. نظارت بر معاهدات توسط شورای قانون اساسی
۶۴	ب. نظارت بر مطابقت معاهدات با قانون اساسی توسط قاضی عادی
۶۷	بند دوم: محدودیت‌های انتقال صلاحیت‌ها
۶۷	الف. انتقال غیر ممکن حاکمیت
۶۹	ب. الحاق بخش اردهم قانون اساسی
۷۳	گفتار سوم: جایگاه منطقه ای و حقوق اتحادیه اروپا
۷۳	بند اول: فقدان «قانون اساسی» اروپایی
۷۵	بند دوم: قانون اساسی و فواید تقویت موقعیت دستورالعمل‌های اروپایی
۷۸	فصل دوم: مکانیسم‌های حمایت از قانون اساسی
۷۸	گفتار اول: مجازات‌های سیاسی
۷۸	بند اول: پاسداران قانون اساسی
۸۰	بند دوم: عزل نامطمئن حکمرانان
۸۴	گفتار دوم: مجازات‌های حقوقی: نظارت بر تطابق با قانون اساسی
۸۴	بند اول: اصل مجازات‌های حقوقی
۸۵	بند دوم: شیوه‌های متفاوت نظارت بر مطابقت با قانون اساسی
۸۶	الف. مدل آمریکایی: نظارت پراکنده
۹۰	ب. مدل اروپایی: نظارت متمرکز
۹۵	ج. نمونه ای فرانسوی نظارت بر مطابقت با قانون اساسی
۹۵	۱. چهارچوب کلی نظارت بر مطابقت با قانون اساسی در فرانسه
۹۵	الف) نظارت غیر ممکن بر مطابقت قوانین با قانون اساسی
	ب) تولد و توسعه ای نظارت بر مطابقت با قانون اساسی در جمهوری
۹۷	پنجم فرانسه
۹۹	۲. ساز و کارهای نظارت در حال اجرا
	الف) نظارت‌های پیشینی انجام شده بر مطابقت با قانون اساسی و
۱۰۰	توسط شورای قانون اساسی
۱۱۲	ب) نظارت پسینی بر مقررات قانون

۱۱۸.....	پ) نظارت انجام شده بر مطابقت با قانون اساسی توسط قضات عادی
۱۲۱.....	بخش سوم: شکل و محتوای قانون اساسی
۱۲۲.....	فصل اول: معیارهای متفاوت تعریف یک قانون اساسی
۱۲۲.....	گفتار اول: تعریف مادی قانون اساسی
۱۲۳.....	گفتار دوم: تعریف شکلی قانون اساسی
۱۲۴.....	گفتار سوم: ترکیب دو معیار
۱۲۸.....	فصل دوم: قوانین اساسی عرفی و قوانین اساسی نوشته
۱۲۸.....	گفتار اول: قوانین اساسی عرفی
۱۳۰.....	گفتار دوم: قوانین اساسی نوشته
۱۳۵.....	فصل سوم: قانون اساسی فرانسه، شکل و محتوا
۱۳۵.....	گفتار اول: یک قانون اساسی کامل
۱۳۶.....	۱. اختصار ارزش قانون اساسی به مقدمه
۱۳۹.....	۲. نقش ریاستی بای قانون اساسی
۱۴۰.....	گفتار دوم: یک قانون اساسی با محتوای چندگانه
۱۴۰.....	۱. اعلامیه‌ی حقوق بشر و شهروند ۱۷۸۹
۱۴۱.....	۲. مقدمه‌ی قانون اساسی ۱۹۴۶
۱۴۱.....	الف. تداوم قانون اساسی
۱۴۲.....	ب. اصولی که بویژه در عصر ما ضروری هستند
۱۴۴.....	۳. منشور محیط زیست ۲۰۰۴
۱۴۵.....	۴. اهداف دارای ارزش قانون اساسی
۱۴۶.....	۵. قانون اساسی و قانون اصلاح قانون اساسی
۱۴۶.....	۶. مصالحه‌ی ضروری هنگامی قانون اساسی
۱۴۹.....	ضمائم
۱۵۵.....	نمایه الفبایی
۱۵۶.....	منابع

مقدمه‌ی مترجم

اکنون که با یاری خداوند متعال این فرصت گرانبها برای اینجانب فراهم گردیده تا با ترجمه‌ی اثری در حوزه‌ی والا مرتبه‌ی حقوق اساسی، گامی در جهت توسعه‌ی روز افزون حقوق اساسی و همچنین حقوق عمومی برداشته شود، ضروری است تا نکاتی چند درباره‌ی این کتاب خدمت خوانندگان محترم ذکر گردد.

مؤلف این اثر، پرفسور میشل ورپو، استاد بلند آوازه‌ی دانشگاه پاریس یک پانتئون-سوربن و رییس مرکز تحقیقات حقوق اساسی دانشکده‌ی حقوق پانتئون-سوربن می‌باشد که در طی سالیانی مدید، مدیریت گروه حقوق عمومی و حقوق مالی دانشکده‌ی مذکور را نیز بر عهده داشته است. اینجانب نیز مفتخرم که در طی سالیانی چند در محضر این استاد بلندمرتبه به کسب مباحث مرتبط با حقوق اساسی پرداخته‌ام؛ همین امر از دلایل مهمی می‌باشد که ترجمه‌ی این کتاب به عنوان یکی از منابع مهم تحلیل ساختاری قانون اساسی، و بویژه قانون اساسی فرانسه، ارائه گردید، است.

باید توجه داشت که نویسنده با تسلطی کامل بر عرصه‌ی حقوق اساسی فرانسه و همچنین سایر نظام‌های حقوقی و بعد از سالیان طولانی اختصاص یافته به مطالعات تطبیقی در این حوزه و تالیف کتب مختلف حقوق اساسی در فرانسه که هم اکنون جزو مرجع‌های بسیار مهم حوزه‌ی حقوق عمومی این کشور نیز محسوب می‌گردند، دست به تالیف اثر حاضر زده است که این ترجمه با توجه به نسخه‌ی منتشر شده در سال ۲۰۱۶ انجام گرفته است. در این کتاب سعی گردیده آخرین رویدادهای حقوق اساسی جهان معاصر، و حتی تا واپسین روزهای انتشار کتاب، مورد توجه قرار گیرند و به همین دلیل شاهد هستیم که به رخدادهای سال ۲۰۱۶ نیز توجه کافی گردیده است.

کتاب حاضر در ۳ بخش تنظیم گردیده است. نویسنده برخلاف سایر کتب موجود در این حوزه، تلاش کرده تا بعد از توضیحات کافی در خصوص اهمیت قانون اساسی و شیوه‌های موجودیت یافتن آن و جایگاه قانون اساسی در سلسله مراتب هنجارها، در بخش پایانی به انواع شکلی قانون اساسی و دسته‌بندی‌های معمول، همچون قانون اساسی نوشته یا عرفی بپردازد. از سوی دیگر، در فصول مختلف به شیوه‌های بازنگری در قانون

اساسی و چگونگی صیانت از این سند مهم نیز توجه کافی گردیده است. مطالعه‌ی این اثر از آن جهت بسیار قابل توجه می‌باشد که شیوه‌های استدلال حقوق دانان حقوق اساسی در خصوص مواردی همچون بازنگری در قانون اساسی، که به حق از اهمیتی بسیار برخوردار است، می‌تواند ذهن حقوق دانان و پژوهشگران را به ورای ظاهر واژگان گاه دارای ابهام قانون اساسی برده و آنها را در تحلیلی دقیق تر از چرایی و چگونگی وقایع مرتبط با قانون اساسی رهنمون گرداند.

در ترجمه‌ی این اثر ضمن رعایت امانتداری کامل، در ترجمه‌ی واژگان و اصطلاحات مرتبط با حقوق اساسی توجه کامل به کار گرفته شده است. به همین جهت و به منظور شناخت ویژگی‌های یک عمل حقوق اساسی، مطالعه‌ی کافی در حوزه‌ی حقوق اساسی فرانسه انجام گرفته و در صورت ضرورت، در توضیحات پاورقی با آوردن نشانه‌ی (م) مشخص گردید.

کتاب حاضر دفتر اول از مجموعه‌ای است که به عنوان حقوق اساسی تطبیقی در نظر گرفته شده و می‌تواند مورد مطالعه‌ی تمامی حقوق دانان و بویژه حقوق دانان حوزه‌ی حقوق عمومی و تمامی دانشجویان و بخصوص در دوره‌های کارشناسی ارشد و دکتری قرار گیرد. امید است که نظرات حقوق دانان گرامی بتواند راهگشای فعالیت‌های علمی آینده گردد. در پایان لازم می‌دانم که از جناب آقای دکتر سید عباس حسینی نیک، مدیر انتشارات مجد، تشکر نمایم.

دکتر سعید خانی والی زاده